

Komitéleder Anders Anundsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget

Oslo, 13. mai 2013

Økonomiske bidrag til Den palestinske selvstyremyndigheten (PA)

Det vises til brev fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen av 2. mai 2013 med spørsmål fra komiteen om hva som er status i ovennevnte sak, og til tidligere korrespondanse og svar på spørsmål til skriftlig besvarelse om denne saken.

Utenriksdepartementet har mottatt brev av 9.mai (vedlagt) fra Statsminister Salam Fayyad som slår fast at norske bistandspenger ikke er benyttet til finansiering av støtteordningen for palestinske fanger i israelske fengsler. Dette bekrefter det som president Abbas og Statsminister Fayyad tidligere har formidlet til meg, og som Stortinget har blitt informert om.

Utenriksdepartementet har derimot ikke mottatt et formelt svar fra Den palestinske selvstyremyndigheten (PA) på det felles norsk-britiske brevet av 15. mars 2013. Det norske representasjonskontoret mottok 18. april 2013 en uformell, skriftlig tilbakemelding fra PAs fangeministerium på det felles norsk-britiske brevet. Denne ga imidlertid ikke svar på flere av de spørsmålene som var tatt opp i det norsk-britiske brevet og tilbakemeldingen var heller ikke datert eller signert.

Derfor har Norge og Storbritannia de siste ukene arbeidet videre for å utvirke mer dekkende svar på våre spørsmål. Sammen med britene tok representasjonskontoret opp de ubesvarte spørsmålene i et møte med den palestinske fangeministeren 7. mai 2013.

Jeg velger å bringe den informasjonen vi så langt har fått videre til komiteen.

Selv om det er slått fast fra palestinsk side at norske bistandspenger ikke er brukt til palestinske fanger finner jeg like fullt sider ved ordningen problematisk, og jeg vil derfor følge opp saken videre i samtaler med palestinske ledere.

Nedenfor er de opplysninger som vi hittil mottatt fra PA, skriftlig og muntlig, om ordningen forsøkt sammenstilt. Jeg vil framheve at det er sider ved støtteordningen som vi ikke har fått tilstrekkelig informasjon om per i dag. Det må med andre ord tas forbehold om at informasjonen er komplett. Videre er det informasjon og uttalelser fra PA som her viderefremmes. Dessuten er implementeringen av ordningen spredd på ulike instanser i PA, noe som har gjort og gjør det vanskelig å få en total oversikt.

Nærmere om støtteordningen

PA har forklart vårt representasjonskontor at de siden PAs opprettelse har betalt støtte til familiene til palestinske fanger i israelske fengsler i tillegg til kantinepenger til fangene.

I år 2000 økte støtten for dem som hadde sonet ti år eller mer. Beløpene var den gang NIS 900 (ca. NOK 1440) og NIS 1300 (ca. NOK 2080) per måned. Så langt vi har fått opplyst, er støtten gradert, avhengig av sivil status og antall barn. Fanger fra Jerusalem får ekstra tillegg, og støtten skal utbetales til fangenes familier.

Denne støtten fremstår angivelig i PAs budsjetter som sosialstøtte, men omtales overfor den palestinske offentligheten som "rahtib", som best oversettes med "lønn" på norsk. Dette skal ha sin bakgrunn i fangenes høye status i det palestinske samfunn.

Så langt vi har brakt på det rene, ble det i 2004 introdusert en ny mekanisme gjennom et lovvedtak i nasjonalforsamlingen (nr. 19, 22/12/2004), som knyttet utbetalingene tydelig til antall år sonet i fengsel for motstand mot okkupasjonen. Skalaen skal ha gått fra NIS 1000 (ca. NOK 1600) per måned for fanger som hadde sittet kortere enn fem år, til NIS 4000 (ca. NOK 6400) per måned for fanger som hadde sittet mer enn 25 år. Støtten var da ikke større enn normale lønninger, ifølge PA.

Loven, slik den er forklart av PA overfor vårt representasjonskontor, ga også rettigheter til løslatte fanger med mer enn fem år i fengsel om ansettelse i PA. Ved ansettelse ville man få godskrevet soningstid som ansiennitet.

Undersøkelser representasjonskontoret har gjort, indikerer at selv om mange tidligere fanger blir ansatt i PA, så er det ingen automatikk i at en tidligere fange får slikt arbeid. Vårt representasjonskontor er kjent med at det er beskyldninger om at det tas politiske hensyn når tidligere fanger søker arbeid og at det ikke er likebehandling av fanger med bakgrunn fra eksempelvis Fatah og Hamas, altså at det kan være Fatah som gis fortrinn.

Hver fange får, ifølge PA, NIS 300 (ca. NOK 480) i "kantinepenger" i måneden, noe som ikke betales av israelske myndigheter – men av PA selv. "Kantinepengene" overføres via et israelsk selskap (Dadash) plukket ut av israelske myndigheter. Ordningen skal ha kommet i stand som følge av et israelsk initiativ. Ifølge PAs fangeministerium tar det israelske selskapet 7 % av beløpet i provisjon.

I 2010 skal det ha blitt fremmet et lovforslag om å justere satsene i støtteordningen. Dette skjedde i et regjeringsvedtak (nr. 90, 13/4/2011). Slik vi har fått dette forklart, var ikke endringene så store for dem som har sonet noen få år, men jo lenger en fange hadde sonet, jo større var økningen i støttebeløpet. For dem som hadde sonet mer enn 30 år, ble støtten tredoblet til NIS 12000 (ca. NOK 19200). Ifølge PAs fangeministerium, er det omlag 70 fangefamilier som mottar et slikt "toppbidrag".

I tillegg har vi fått opplyst at fangene har rett til sykeforsikring og støtte til dekning av utdanningskostnader for seg og sin familie, inklusive støtte til utdanning i fengselet.

Løslatte fanger mottar også et reetablerings- eller integreringstilskudd ved frigivelse. Alle tidligere fanger kan, ifølge fangeministeriet, delta i PAs rehabiliteringsprogram EDRP. Dette inkluderer blant annet universitetsutgifter, mikrolån, subsidier, yrkesopplæring og et løslatelsestilskudd.

Vi har videre fått opplyst at det er omlag 3330 familier som mottar støtte fra PA. Samtidig er det omlag 4900 palestinere i israelske fengsler, ifølge fangeministeriet. Dette "avviket" forklares av fangeministeriet med at enkelte fanger som har krav på støtte, ennå ikke har fått behandlet sin sak, og at enkelte fanger mottar lønn fra sine arbeidsgivere også i fengsel og derfor faller utenfor ordningen.

Pengene skal, slik vi er blitt fortalt av PA, utbetales til fangenes nærmeste familie, kone, barn eller foreldre. For fanger som var ansatt i PA før arrestasjonen, kan støtten betales direkte til fangens lønnskonto.

Jeg vil også vise til vedlagte tabell, som er basert på offentlig tilgjengelig informasjon, om støtteordningen.

Det palestinske perspektivet på ordningen

Som et samlet inntrykk fra min og departementets kontakt med PA, vil jeg overfor komiteen gjerne legge til følgende kontekst, som kan være av nytte:

Fangesaken er et meget følsomt spørsmål sett fra palestinsk side. Den israelske behandlingen av palestinske fanger står for mange som selve symbolet på alle overgrep under okkupasjonen. En opplevelse, sett fra palestinsk side, av vilkårlige arrestasjoner, tortur, sikkerhetsinternering, hemmelig bevismateriale i tvilsomme rettsprosesser, overdrevent harde straffer sammenlignet med dommer for israelere med lignende forbrytelser, samt vanskelige soningsforhold, bidrar til stor oppslutning om denne støtteordningen i det palestinske samfunnet.

Mange palestinere ser dem som soner i israelske fengsler som "frihetskjemper".

Også ikke-voldelige aksjoner kan resultere i lange fengselsopphold. Dette er noe av bakgrunnen for at selv meget moderate og ikke-voldelige palestinere ville avvise det å stanse utbetalinger til enkelte fangegrupper.

Fangene er også en viktig politisk maktfaktor i det palestinske samfunn – både på grunn av deres symbolverdi; men også fordi det foregår politisk debatt innenfor fengselsmurene mellom lederne fra de forskjellige fraksjonene. I den palestinske opinion er det fangenes sak, samt forsoning mellom Fateh og Hamas, som er de to sakene som regnes som høyest på agendaen akkurat nå. En rekke fanger sultestreiker og PA fremholder at nye dødsfall i israelske fengsler raskt kan bli det som gjør at et nytt opprør (intifada) bryter ut.

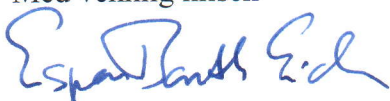
PA framholder selv at ordningen bidrar til å hindre radikalisering av fangene og deres familier, snarere enn at den oppmuntrer til eller belønner vold. PA viser i den sammenheng til at antallet terroraksjoner, med utspring i Vestbredden, har gått jevnt ned, parallelt med opptrappingen av støtten, og antallet har siden 2011 vært på et historisk lavt nivå.

Avsluttende kommentar

Vi har forsøkt å sammenstille et bilde basert på de opplysninger norske myndigheter har fått fra ulike instanser i PA så langt.

Jeg vil fortsette å ta opp saken i min dialog med palestinske myndigheter. Ikke minst som leder av AHLC er Norge opptatt av å få klargjort ytterligere detaljer i denne saken. Jeg kommer derfor tilbake til Stortinget når vi mottar nye og relevante opplysninger i saken.

Med vennlig hilsen



Espen Barth Eide

Vedlegg 1: Brev fra statsminister Fayyad (av 9.5.13, mottatt 12.5.13).

Vedlegg 2: Sammenstilling av støtteordningen basert på offentlig tilgjengelig informasjon.

Vedlegg 3: En uformell, skriftlig tilbakemelding på norsk-britisk brev med spørsmål om støtteordningen.